

MUHIMME DEFTERI

Dokumenti o našim krajevima

ORIENTALNI INSTITUT U SARAJEVU

MONUMENTA TURCICA
HISTORIAM SLAVORUM MERIDIONALIUM ILLUSTRANTIA

Tomus quartus

Serijs III
MUHIMME DEFTERI

Knjiga 1, sv. 1

Glavni i odgovorni urednik:

Ahmed S. Aličić

Tehnički urednik:

Ešref Kovačević

Recenzenti:

Alija Bejtić

i Ahmed S. Aličić

Ova knjiga štampana je uz finansijsku pomoć SIZ-a nauke SRBIH

ORIJENTALNI INSTITUT U SARAJEVU

MUHIMME DEFTERI

DOKUMENTI O NAŠIM KRAJEVIMA

PRIREDIO:

Mr EŞREF KOVAČEVIĆ

SARAJEVO

1985.

348
sign- M M3/M-2/4

Naslov originala:
MÜHİMME DEFTERLERİ

P R E D G O V O R

Svi naši istoriografi složni su u konstataciji da je, ne koristeći ogromno arhivsko blago koje se nalazi u raznim fondovima Republike Turske, nemoguće napisati valjanu, dovoljno naučnu i argumentovanu ni najskromniju monografiju nekog našeg grada ili regiona koji je bio pod turskom upravom, a da i ne govorimo o valjanoj i dovoljno naučnoj istoriji naših naroda u cjelini, a posebno naroda onih dijelova naše domovine, koji su pod turskom dominacijom bili dva, tri, četiri pa i pet stoljeća.

Oдавno se zna da turski arhivi predstavljaju pravu riznicu svakovrsnih izvornih i autentičnih dokumenata i građe o mnogim, pa i o našim narodima. Mnogi naši istoriografi koristili su se ovom dragocjenom građom u mjeri koliko su to sami mogli. Sistematskog rada na ispitivanju i korištenju turskog arhivskog blaga nije bilo sve do II svjetskog rata. Tek u novoj Jugoslaviji dolazi do planskog slanja stručnjaka u turske arhive.¹ Zahvaljujući našim istaknutim učenicima: akademikima dru Branislavu Đurđevu i pokojnom Nedimu Filipoviću, zatim pokojnom dru Hazimu Šabanoviću, Avdi Sućeski, Hamidu Hadžibegiću, Dušanki Bojanić-Lukač, pokojnom Vanči Boškovu, Ahmedu Aličiću, Milanu Vasiću, Olgi Zirojević i drugima, naši istoričari danas raspolažu hiljadama fotokopija raznovrsnih dokumenata i čitavim nizom kompletno snimljenih popisnih (tahrir) deftera iz najranijeg perioda osmanske uprave u našim krajevima.² Većina ovih deftera nalazi se u Orijentalnom institutu u Sarajevu koji raspolaže i desetinama hiljada fotokopija iz austrijskih, italijanskih, naših i, posebno, iz raznih arhivskih fondo-

1. Srpska akademija nauka je tridesetih godina uputila u Carigrad jednu ekipu naučnika koju je predvodio Stanoje Stanojević. Iako su ostali u Carigradu samo petnaestak dana — a to je vrlo kratko vrijeme za kakav ozbiljan rad i rezultate — uočili su ogromno bogatstvo i važnost turskih arhiva. U svom izvještaju o radu, ova ekipa naučnika je sasvim određeno skrenula na to pažnju i Akademiji i naučnoj javnosti (Gliša Elezović, *Iz carigradskih turskih arhiva, mühimme defteri*, SAN, Zbornik za istočnjačku istorijsku i književnu građu, knjiga II, Istorijski institut, knjiga 1, Beograd, 1950, str. 3. i dalje).

2. Poznato je da su neki popisni defteri koji imaju izuzetnu, upravo neprocjenjivu važnost za našu istoriografiju već objavljeni, neki su obrađeni, a na nekima se intenzivno radi.

va Republike Turske, od kojih je jedan od najvažnijih fond poznat pod imenom »Mühimme defterleri«.³

»Mühimme defterleri« predstavlja zaseban fond Arhiva Predsjedništva vlade Republike Turske. Sastoji se od 263 uvezane knjige. Osim toga, ima i fragmente od još 14 knjiga. Radnici i saradnici Orijentalnog instituta pribavili su fotokopije preko 3000 stranica iz ovih knjiga, sa više hiljada dokumenata. Sistematska obrada ove građe je u toku i predstavlja jedan od primarnih zadataka Instituta.

»Mühimme defterleri« započinju prvom knjigom koja obuhvata vrijeme od prve dekade ramazana 961 (=31.VII — 9.VIII 1554) do prve dekade rebia I 962 (=24.I — 2.II 1555) godine, a završavaju 263. knjigom koja obuhvata vrijeme od prve dekade džumada II 1286 (=8-17 IX 1869) do prve dekade ševala 1323 (=9-18 XII 1904) godine. Na žalost njima nije u potpunosti i bez prekida obuhvaćen ovaj period od 350 godina. Nailazimo na ne male i, pogotovu, ne beznačajne praznine, što je, uostalom, gotovo redovna pojava i u drugim fondovima i u drugim arhivima.

Iako redni brojevi deftera teku neprekinutim kontinuitetom (treba samo napomenuti da deftera br. 20 već odavno nema) često između dva uzastopna deftera nailazimo na veće ili manje praznine⁴ (npr. između deftera II i III). Upoređivanjem datuma unutar jednog deftera može se, također, utvrditi hijat.

U ove deftere zavođene su sve naredbe Centralne vlasti koje su se odnosile na bilo koje područje ogromne Turske Carevine. Oni nam, pored dragocjenih, čisto istorijskih podataka, nude vrlo dokumentovan uvid u društveni, ekonomski, vojni, politički i druge vidove života Carevine. U njima se nalaze carske odluke o postavljenjima, imenovanjima na najrazličitije položaje i službe, naredbe za izgradnju lađa, otvaranje rudnika, mobilisanje raznih rodova vojske, pribavljanje i otkup namirnica za vojsku ili velike gradske centre, instrukcije funkcionerima različitih profila, nalazi za istragu, za hapšenje, za egzekuciju, potvrđivanje ili odbijanje prijedloga upućenih Porti od strane vojnih, svjetovnih ili vjerskih organa, zahtjevi da se uhodi neprijateljska strana, da se hvataju i šalju u Istanbul zarobljenici, da se izbavljaju i razmjenjuju sužujci, da se negdje podigne džamija ili mesdžid, da neko naselje postaje kasaba, da se maksimiraju cijene nekim proizvodima, da se odbjegla raja

3. Upravo na ovaj fond skrenula je pažnju ekipa St. Stanojevića. No najveći napor učinio je Gliša Elezović, svojom knjigom »Iz carigradskih turskih arhiva, Mühimme defteri« koju je objavila Srpska akademija nauka, 1951. god. u Beogradu. Elezović je na prvih osamnaest stranica ove knjige dao svoje viđenje važnosti ovog fonda za našu historiografiju, istorijat nastanka ovih knjiga i jedan niz bilježaka koje su po njegovoj ocjeni karakteristične. Zatim je, u tabelarnom pregledu, dao »... neke podatke o pojedinim knjigama Mühimme defteri koje smo pregledali.« od 33. do 415. str. donio je »Sadržaj-Fihrist« VI i V knjige. Registar, kratak sadržaj na francuskom jeziku i ispravke zauzimaju prostor od 417. do 578.str.

Umjesto bilo kakve naše ocjene ovog Elezovićevog djela, citiramo Branislava Đurđeva: »Kod ovih »regesta« ne treba čovek da bude nikakav stručnjak da zapazi da ta publikacija nema gotovo nikakvu vrednost« (Prilozi za orijentalnu filologiju i istoriju jugoslovenskih naroda pod turskom vladavinom, II, Sarajevo, 1951, str. 326.).

4. Midhat Sertoglu, Muhteva Bakimindan Bašvekalet Arşivi, Ankara, 1955, str. 16-22; Gliša Elezović, nav. dj. str. 20-30.

pronađe i vrati na svoja ranija staništa, da se ukinu određena davanja koja je samovoljno zaveo neki moćnik, da se onemoguće pljačkaši, hajduci, odmetnici, falsifikatori, siledžije, da se neka kategorija stanovništva oslobađa poreskih opterećenja itd.itd.

* *
*

Ovo je prva knjiga dokumenata iz mühimme deftera. Sadrži vijesti o našim krajevima iz prvih šest knjiga ovog fonda. Zahvata vrijeme od prve dekade mjeseca ramazana 961 (=31.VII do 9.VIII 1554),⁵ do 4. zulhidže 973 (=22.VI 1566) godine.

Zbog mnogih razloga dokumenti nisu prevedeni in ekstenso, nego je donesen iscrpan sadržaj svakog dokumenta, tako da pruža potpuno i jasno obavještenje svakom korisniku.

* *
*

Poslije brojnih savjetovanja i svestranog razmatranja problema koji se odnose na faksimile, iskristaliziralo se mišljenje da je najuputnije donijeti ih redom kako su pisani. Za ovakvo opredjeljenje postoje, osim drugih, i razlozi finansijske i štamparske prirode, a mogućnost korištenja dokumenata na izvornom turskom jeziku nije nimalo umanjena. Izvodi na našem jeziku u ovoj knjizi i faksimili nose, razumije se, istu signaturu, pa ih je vrlo lako naći, uporediti, kontrolisati, izdvojiti. (Kasnije su, isključivo zbog problema finansijske prirode, organi Orijeentalnog instituta odustali od objavljivanja faksimila).

Građu koju posjeduje Orijeentalni institut sakupljali su, kao što rekosmo, naši naučni radnici različitih profila, ali svakako najviše istoričari. Gotovo sav taj materijal u fotokopijama signiran je i tako obrađen da je sada veoma lako naći, recimo, bilo koju fotokopiju bilo kojeg traženog dokumenta.

Da ne bi izazvali veliki posao koji bi se neminovno morao obaviti u čitavom ovom fondu arhiva Orijeentalnog instituta ako bi došlo do i najmanje intervencije u signiranju, zadržali smo u našoj knjizi, uglavnom, signaturu Orijeentalnog instituta, koju na ovom mjestu — a i zato što štamparija ne raspolaže svim potrebnim znacima — objašnjavamo u potpunosti: prvi broj predstavlja institutski broj ovog fonda, zatim slijedi mala povelica pa broj knjige mühimme deftera iskazan rimskom cifrom, pa kosa crta (Potenzstrich) iza koje slijedi broj fotokopije, zatim zapeta pa redni broj stranice originala i najzad, odvojen kosom crtom (potencstrijhom) redni broj dokumenta u originalu. Na ovo posebno upozoravamo jer, je. npr. Muhimme defteri, knjiga IV, u našoj knjizi hronološki mlađa od

5. M. Sertoglu, (nav. dj. str.16.) ispravno je naveo hidžretsku godinu knjige br.1, ali mu se, prilikom preračunavanja, potkrala greška, napisao je 1553-1554, a treba 1554-1555.

knjige br. III, a knjiga br. VI od knjige br. V.⁶ Međutim, ovaj momenat nema nikakve praktične važnosti jer su knjige deftera date odvojeno, a svaki dokumenat unutar jedne knjige tačno ili veoma približno datiran.

Kada je već riječ o datiranju dokumenata u mühimme defterima, potrebno je istaknuti da se u njima često nalaze datumi stavljani na početak jedne stranice, a onda slijedi manji ili veći niz dokumenata koji imaju isti ili koji dan kasniji datum, ili koji nisu uopšte datirani. Veliki broj dokumenata ima bilješku iznad teksta koja nam često saopštava kada i po kome je upućen taj dokumenat adresatu. Pri datiranju dokumenata u ovoj knjizi smatrali smo da je najuputnije uzeti u obzir upravo ovaj datum iz bilješke iznad teksta gdje god ona postoji. U običnim zagradama saopšten je hidžreški datum preračunat u gregorijanski, odnosno ono što je obrađivač ocijenio uputnim da bude saopšteno. Radi što boljeg razlikovanja služili smo se, pri datiranju po hidžreškom računanju, arapskim ciframa u navođenju dana, mjeseca i godine, a pri preračunavanju datuma upotrebljavali smo rimske brojeve za mjesece.

Dokumenti su nerijetko čekali na otpremu i po nekoliko dana. Otuda mala neslaganja između onih datuma na početku stranice deftera i datuma u bilješki iznad teksta dokumenta. To nas upućuje na zaključak da je datum u bilješki iznad teksta zaista datum njegove otpreme s Porte. Često se čekalo na polazak čauša, ulaka ili nekog drugog lica kao listonoše u određenom pravcu, pa su mu uručivani svi prispjeli dokumenti koji se odnose na područja kojim će proći.⁷

* *
*

Oni koji su radili na ovim i sličnim izvorima znaju koliko je to težak i mukotrpan posao. Posebnu težinu predstavlja dešifrovanje vlastitih imena i toponima. Dešavalo se, istina prilično rijetko, da i pored najbolje volje i naprezanja i korištenja svih raspoloživih pomagala poneko lično ime ili toponim ostanu nerazriješeni, možda i netačno pročitani. Dozvoljavamo mogućnost da je i pisar centralne kancelarije u Istanbulu pogriješio prilikom pisanja, tim prije što to, barem ne uvijek, nije bio naš čovjek, pa je i to jedan razlog više da ta riječ ostane nerazriješena. Srećom, takvih je mjesta u ovoj knjizi relativno malo.

U preračunavanju datuma hidžreške ere u eru po gregorijanskom kalendaru, služio sam se ruskim tablicama za preračunavanje.⁸

6. Ima i drugih anomalija koje su i na prvi pogled uočljive, kako u citiranom djelu Midhata Sertoglu-a (str. 16-22) tako i u navedenoj knjizi Gliše Elezovića (str. 20-30).

7. Ovu konstataciju potkrepljuje zabilješka na 132. dokumentu, gdje stoji da je taj dokument upućen, u kesu pod pečatom, po čaušu Aliji koji ide u tom pravcu.

8 В.В. ЦЫБУЛЬСКИЙ, СОВРЕМЕННЫЕ КАЛЕНДАРИ СТРАН БЛИЖНЕГО И СРЕДНЕГО ВОСТОКА, АКАДЕМИЯ НАЧК СССР ИНСТИТУТ НАРОДОВ АЗИИ Москва, 1964.

MUHIMME DEFTERI

KNJIGA I

OD 1. DEKADE RAMAZANA 961. = 31.VII DO 9.VIII 1554.
DO 1. DEKADE REBI'A I 962. = 24.I DO 2.II 1555! GODINE

215-VI/28, str. 660/1452

Hukum bosanskom begu upućen po njegovom čovjeku, 24.12. 972 (= 23. VII 1565) god.

Hercegovački beg Junus uputio je Porti pismo kojim je izvijestio da je neprijateljska mornarica na moru, da nije uputno da se bosanski beg udaljava iz svoga sandžaka, jer bi, u slučaju napada neprijatelja, njegovo prisustvo i pomoć bili neophodno potrebni. Porta je hercegovačkom begu uputila hukum kojim ga ovlašćuje da u slučaju potrebe zatraži i dobije pomoć iz bosanskog sandžaka.

U vezi s tim, Porta naređuje da i od sada, kao što je bilo i do sada, sa subašama i spahijama svoga sandžaka, i pod punom ratnom opremom, budno čuva svoj teritorij od neprijateljskih upada, da stalno bude u kontaktu sa hercegovačkim begom pa ako mu se ovaj obrati pismom ili preko glasnika za pomoć, on mora preduzeti sve i čuvati bosanski sandžak kako treba i pružiti efikasnu pomoć hercegovačkom begu. Bosanski beg mora učiniti sve da ne bi zakasnio, da ne bi napravio kakav propust, da ne bi raju zadesila bilo kakva nedaća, jer se isprike kasnije neće uvažavati.

Porta je uputila jedan prepis ovoga hukuma i kliškom begu.

INDEKS TERMINA

- Adaletnama*, sultanovo pismo, povelja, kojom se garantuje pravičnost i ispravlja eventualna samovolja prestavnika vlasti.
- Adžemi oglani*, strani dječaci; dječaci većinom hrišćanskih roditelja koji su ođabrani *devšimom* i pripremani za razne administrativne i vojničke službe. Iz Bosne i Hercegovine i Albanije uzimani su i muslimanski dječaci.
- Aga*, prvak, starješina.
- Ahitnama*, sporazum, ugovor (pisani) sklopljen između Osmanske Carevine i neke druge države.
- Ajan*, uglednik, prvak, predstavnik određenog staleža, funkcioner lokalne uprave.
- Akča*, aspra, srebreni novac, glavna novčana obračunska jedinica u Osmanskoj Carevini. Težila je 0,9 do 1,1 gram srebra. U 19. st. međutim, utvrđena je vrijednost: jedan dram (400. dio oke) srebra = 4 akče.
- Akindžija*, pripadnik lake konjice koja je vršila munjevite upade u neprijateljsku zemlju, često su išli dan-dva hoda ispred glavnine.
- Alaj*, veći vojni odred, puk, pukovnija.
- Alajbeg*, zapovjednik alaja, zapovjednik svih *spahija* jednog *sandžaka*.
- Aman*, aman, milost, oprost, pomilovanje, smilovanje.
- Amil*, preduzetnik, upravni činovnik, poreski činovnik.
- Arz*, pismeni izvještaj, molba, predstavka.
- Arzuhal*, molba, predstavka, peticija.
- Avariz*, vanredni državni nameti.
- Azap*, u kopnenoj vojsci pješak a u mornarici puškar.
- Azap-aga*, zapovjednik azapa.
-
- Baduhava*, badihava, porez koji je svake godine u novcu ubirao *zaim* ili *timarnik*. Spadao je u grupu običajnih poreza, a sačinjavali su ga:
- curm-i cinayet (novčane kazne);
  - čiftlik tapusu (prenosna pristojba);
  - tutun (duhan) resmi (dimarina);
  - ev yeri tapusu (pristojba za zemljište pod kućom) i
  - resm-i arus (svadbarina)
- Bašbug*, u vrijeme rata zapovjednik jedinice neregularne vojske ili dobrovoljačkog odreda.
- Bazar*, trg, trgovina, trgovište, čaršija, pijaca.
- Bazarbaša*, starješina bazara.
- Beg*, gošpodin, knez, gospodar, namjesnik jednog područja.
- Beglerbeg*, vrhovni vojni i civilni starješina jedne oblasti u Turskoj Carevini, namjesnik jedne provincije.
- Beglerbegluk*, pokrajina, najveća administrativna jedinica Osmanske Carevine, oblast pod upravom *beglerbega*.
- Begluk*, bejlik, područje pod upravom bega.
- Beraja*, svijet, narod, puk, masa, oni koji nisu ratnici.
- Berat*, sultanov ukaz, dekret, povelja, kojom se nekome podaruje određeno zvanje, odlikovanje, privilegija dobro ili posjed.
- Bešlija*, pripadnik plaćene konjice.
- Buljubaša*, starješina, zapovjednik *buljuka*.
- Buljuk*, četa, odred, odjeljenje vojnika.

Čauš, podoficir u službi sultana, paše, vezira i drugih dostojanstvenika. Čauši su često nosili i izvršavali carska naređenja.

Čašnigir, ličnost na dvoru sultana, zadužen za pripremu, serviranje i kušanje jela, degustator.

Čelebi, počasna titula za pripadnike dvorske elite; princ.

Čerahor, pripadnik pomoćne vojske, sastavljene od hrišćanskih podanika, u koju su ulazili zidari, tesari, dulgeri.

Čerahorluk, vrsta kuluka, obaveza stanovnika da učestvuju u popravci i izgradnji gradova, mostova i sl.

Čeribaša, starješina, zapovjednik odreda neregularne ili pomoćne vojske.

Čifluk, zemlja, posjed koji obrađuje gospodar sam ili preko kmeta bezzemljaša.

Čefil, jamac, žirant, lice koje u izvjesnom stepenu garantuje za nekoga.

Čehaja, zastupnik nekog, obično višeg funkcionera (vezira, paše, bega); starješina nekog esnafa; starješina sela.

Denišmed, student, specijalizant.

Defter, registar, protokol, bilježnica, evidencija, knjiga.

Defterdar, ministar finansija, kasnije: šef finansija jedne pokrajine.

Defter-čehaja, službenik koji je provjeravao timarske registre.

Derbend, klanac, tjesnac, klisura, sutjeska, uzan prolaz, brana, opasan prolaz.

Derbendžija, čuvar derbenda.

Dernek, vašar, sajam, zbor, veselje, narodno veselje.

Derviš, pripadnik derviškog reda (tarikata); pobožan, skroman čovjek.

Devširma, danak u krvi, kupljenje darovitih dječaka između zarobljenika i hrišćanskih podanika (u Bosni i Hercegovini i u Albaniji i od muslimana) koji su školovani i pripremani za razne vojničke i administrativne službe.

Dirlik, dirluk, plata, egzistencija; iznos u gotovu novcu koji je država davala službenicima, ili prihod nekog dobra.

Divan, carsko vijeće; skupština, sabor, savjet; govor, besjeda, riječ; antologija, zbornik.

Divanski avarizi, vid. Divanski porezi.

Divanski porezi, vid. Avariz.

Dizdar, starješina, zapovjednik tvrđave.

Dragoman, tumač, službeni tumač, prevodilac.

Dule, topovsko tane, granata, zrno.

Džebelija, naoružani, neregularni vojnik koji je išao u rat sa svojim *spahijom* ili *zaimom*; oklopnik.

Džebhana, municija; magacin, spremište za municiju i ratnu opremu.

Dželep, stado, krdo; trgovac, stokom za klanje; *adžemi-oglan* na službi na dvorovima u Galati, Jedreni i sl.

Džizja, porez koji su plaćali nemuslimanski podanici Turske Carevine zato što nisu služili u vojsci.

Efendija, gospodin; obrazovan, učen čovjek.

Eflak ogullari, vlaški dječaci.

Ehli-berat, imaoci berata.

Ejalet, pokrajina, provincija, sinonim za *beglerbegluk*.

Emin, povjerenik, pouzdanik, nadzornik, upravnik, rukovodilac.

Enderun, unutrašnja služba na sultanovom dvoru.

Ergela, uzgajalište konja; čopor konja.

Ferman, carski ukaz, edikt, naredba.

Garib, stranac, tuđinac; musliman koji nije Turčin a služi, obično, kod nekog visokog dostojanstvenika (beglerbega, sandžakbega).

Garib jigir, musliman koji nije Turčin, u službi nekog feudalca.

Gedik, položaj, služba koju zauzima, vrši grupa čiji je broj članova određen, stalan i nepromjenljiv. Čim se uprazni jedno mjesto odmah se imenuje drugo lice. Dobrovoljci pograničnih područja, *muteferika*, dio *čauša*, posada

gradova, dio majstora zanata i sl. svi su oni bili gedik. Vršioći specifičnih dužnosti i ovlaštenja na sultanskom dvoru ili u drugim velikim i važnim centrima bili su također gedik.

Hadž, hodočašće islamskih svetih mjesta.

Hamam, kupatilo, javno kupatilo.

Harač, glavarina, porez koji su plaćali odrasli muškarci nemuslimani u Turskoj Carevini; vid. Džizja.

Haračar, čovjek koji plaća *harač*.

Haramibaša, starješina *haramija*.

Haramija, razbojnik, bandit, drumski razbojnik, pljačkaš; hajduk.

Has, veliki feudalni posjed od najmanje 100.000 akči. Uživali su ga sultani, članovi njihovih porodica i najvažniji funkcioneri Carevine.

Hukum, Presuda, odluka, rješenje.

Hurde zarbezen, vrsta topa malog kalibra.

Ičoglan, dječak uzet *devširmom* pa školovan na dvoru, paž.

Ilam, sudska odluka, rješenje.

Ilan, objava, proglas, oglas.

Ispendža, lični porez muških, odraslih i za rad sposobnih nemuslimana, raje, koji se plaćao feudalcu.

Jaja, pješak, pješadinac.

Jajabaša, starješina *jaja*.

Jamak, pomoćnik; pomoćnik nekog majstora.

Janjičar, janičar, pripadnik elitne, stalne, plaćeničke pješadije.

Jogurt, kiselo mlijeko.

Juruk, nomad, stočar; pripadnik posebnog vojničkog reda u Osmanskoj Carevini.

Kadija, samt, svileni samt.

Kadija, šeriatski sudac.

Kadiluk, područje, jednog *kadije*; dio *vilajeta*.

Kalauz, vodič, putovođa.

Kantar, sprava od željeza za mjerenje težine.

Kanun, zakon, propis, pravilo; sultanov svjetovni zakon.

Kanun-nama, zbirka sultanovih zakona, zakonik, knjiga zakona.

Kapidžibaša, glasni vratar, nadkomornik, počasna titula koja se davala zaslužnim *agama*.

Kapludža, vrsta ječma, pir.

Kapudan, komandant u floti ili mornarici.

Kapučeħaja, predstavnik, zastupnik neke visoke ličnosti ili ustanove kod Visoke porte.

Kapukulu, lice uzeto *devšimom*, ili rob na službi u vojsci ili sultanovom dvoru.

Kassam, službenik zadužen za diobu nasljedstva po šeriatskim principima.

Katib, pisar, sekretar, administrativni službenik.

Kavga, galama, prepirka, svađa, bitka.

Kazasker, starješina cjelokupnog sudstva i nastave u Turskoj Carevini, kasnije u rumelijskom, odnosno azijskom dijelu Carevine.

Kejl, kile, mjera za zrnatice. U raznim područjima i vremenima kejl ima različite vrijednosti (istanbulski, pr. težio je cca 25,5 kg, a sarajevski, iz 1530. god. oko 64 kg.)

Kiriya, najamnina, unajmnina, zakup(nina); plata, naknada za kiriju.

Klanjati, obavljati molitvu.

Kol, ruka, krilo, grana, područje. Osmanska Carevina se dijelila na evropski (Rumelija) i azijski dio (Anadolija), a ovi su bili podijeljeni na kolove. Tako je Rumelija imala:

— sag kolu (desni kol) koji su sačinjavali: Islimije, Varna, Trnova, Ruščuk i Tolča,

— orta kolu (središnji kol) koji su sačinjavali: Čataldža, Jedrene, Plovdiv, Sofija, Vidin, Niš, Skoplje i Prizren.

— sol kolu (lijevi kol): Tekirdag, Galipolje, Drama, Serez, Solun, Bitolj, Skadar i Hercegovina,

— sol kol šubesi (ogranak lijevog kola): Tirhala, Janja, Preveze, Ergiri, Berat i Debar.

Alajbeg, zapovjednik kola.

Kloglan, kul oglani, službenik ovlašten da kupi određene pristojbe u Istanbulu.

Konak, prenoćište, noćište, počivalište; dan hoda; kuće bogatog, uglednog domaćina.

Kujundžija, zlatar.

Kučuk zarbezen, vrsta topa malog kalibra.

Liva, zastava, bajrak; sandžak.

Mahlulat, *mirijska* zemlja čiji je vlasnik umro bez nasljednika; inače: upražnjen, pust, napušten.

Mahlut, napolica, suražica, mješanac.

Martolosi, poseban rod turske vojske, sastavljen od hrišćana. Služili su kao posada po tvrđavama, kao graničari ili pak u floti na Savi i Dunavu.

Menzil, mjesto gdje su tatari-poštari odmarali i mijenjali konje; konak, odmorište.

Mesdzid, manja, džamija, obično bez *minbera*.

Mevlana, počasna titula za istaknute učenjake.

Mezra, ziratno, obradivo zemljište.

Mijane, vid. *Zarbezen*.

Minber, govornica, propovjedaonica u džamiji.

Mirija, državno zemljište; carska imovina, carsko vlasništvo; posjed ili neki prihod koji pripada državi.

Mubašir, službenik zadužen da provodi u djelo sudske odluke, da ubire neki prihod ili privede sudu neko lice.

Mud, mjera za namirnice, različite vrijednosti u raznim pokrajinama, ali zvanična težina mu je iznosila 20 istanbulskih *kejlova* (cca 570 kg.)

Muhafaza, čuvanje, zaštita, odbrana; područje koje se brani.

Muhur, pečat, štambilj.

Muhzir, sudski pozivar, vid. *Mubašir*.

Muhzir-aga, starješina janjičarskog reda.

Mukata, zakup, godišnji, paušalni zakup nekretnina.

Mulazim, pripravnik za neki položaj ili zvanje u državnoj službi.

Musellem, nemusliman u pomoćnim jedinicama osmanske vojske koji je za to uživao određene povlastice (npr. nije plaćao neke poreze i sl.)

Muteferrika, pripadnik elite na carskom dvoru koju su sačinjavali sinovi paša, vezira i vazala.

Mutesarrif, *valija*, namjesnik; upravitelj jednog *vilajeta*.

Mutevellija, upravitelj *vakufa*.

Nadžak, manja sjekira nasadena na drugu dršku, koja je s jedne strane kao sjekira a s druge kao čekić.

Nahija, dio područja, dio naselja.

Naib, zamjenik, zastupnik šeriatskog sudije.

Na'l-paha, čizme-baha, porez koji nije zasnovan na šeriatu, u više navrata ukidan ali se ponovo ipak zavodio. Ubirao se na ime truda oružane pratnje funkcionera.

Nazir, nadglednik, kontrolor, inspektor.

Nefer, vojnik, osoba.

Nev ruz, przijska Nova godina; početak proljeća.

Nezl, obaveza stanovnika da obezbijede *konak* i izdržavanje državnih organa, u ratnim prilikama i vojske.

Nišan, znak; odlikovanje, medalja; cilj, meta.

Odžak, ognjište, kuća; sjedište, štab; rod redovne vojske (janjičarski odžak, npr.)

Oglan, sin, sluga; dječak, momak.

Oka, mjera za težinu, 1,285 kg.

Parkanj, utvrđenje, zemljano utvrđenje.

Peksimet, dvopek.

Primićur, *čehaja*, starješina sela.

Raja, podanici, narod koji plaća porez vladaru.
Ramazan, deveti mjesec muslimanske godine.
Redžeb, sedmi mjesec muslimanske godine.
Reis, zapovjednik mornarice (do 17. st., od tada se više upotrebljava izraz *kapudan*).
Resim, porez, daća.

Sag garib jigit, pripadnik petog odreda stalne plaćeničke konjice kapikulu suvarisi.
Salitra, so dušikove kiseline, neophodna za proizvodnju baruta.
Samokov, kovačnica koja koristi vodeni pogon.
Sarafija, iznos koji se naplaćuje za usluge mijenjanja valute.
Sandžak, područje, dio *vilajeta*. Vilajet se dijelio na *kadiluke*.
Sandžakbeg, vojni i administrativni upravitelj *sandžaka*.
Sekban, sejmen, pripadnik janjičarske pješadije; pratilac sultana u lovu bilo kao pješak ili kao konjanik; vatrenim oružjem naoružani pripadnik provincijske odbrane.
Serbest, slobodan, neovisan, smion, hrabar.
Serdar, starješina, zapovjednik, vojskovođa, glavnokomandujući.
Sidžil, sudski protokol, zapisnik.
Sol kol, vid. *Kol*.
Sol ulufedžija, pripadnik četvrtog odreda, *buljuka*, stalne plaćeničke konjice kapikulu suvarisi.
Somun, okrugli, domaći hljeb.
Spahija, vojnik, konjanik, uživatelj *timara* uz obavezu da učestvuje u ratu kao konjanik; pripadnik stajaćeg sultanovog konjičkog korpusa.
Subaša, nadzornik, lice koje ubire prihode sa *čifluka*, *timara* ili *zeameta*; starješina odreda *spahija*.
Sultan, car, vladar, turski vladar.

Šahi zarbezen, vrsta topa većeg kalibra.
Šajka, vrsta lakog čamca; riječni ratni brod sa osam do dvadeset vesala i 1 - 2 jedra, upotrebljavan u Podunavlju.
Šehremin, službenik zadužen za poslove izgradnje i održavanja objekata u državnom vlasništvu, za plate dvorskih službenika i sl.
Seriat, islamsko pravo(sude).

Tahvil, promjena, zamjena, postupak određivanja, dodjeljivanja ili prenosa određene nadležnosti ili korištenja nekog dobra *beglerbegu*, *sandžakbegu*, *zaimu* ili *timar-sahibiji*.

Tarikat, mistični, derviški red.
Tekalifi őrfiye, izvanredni porezi.
Tekija, zgrada u kojoj derviši obavljaju molitvu.
Tersane, brodogradilište.
Tezkira, isprava, potvrda, dokumenat, pismo.
Tezkire akčesi, pristojba za dokumenat, *tezkiru*.
Tezkiredži, službenik carskog *divana* koji piše zvanična pisma, dokumenta i vodi zapisnik; sekretar *beglerbegovog* *divana*.
Timar, posjed, dobro, leno, feud, sa prihodom do 20.000 akči, koji uživa *spahija*.
Timar sahibija, uživatelj *timara*.
Timarnici, imaoci, uživaoci *timara*.
Tombaz, tumbaz, ponton.
Tophana, arsenal, tvornica topova.
Tugra, sultanov monogram, grb, koji sadrži stilizirano ime i titulu sultana, stavlja se na vrhu zvaničnog dokumenta, tura.

Ulak, kurir, pismonoša, teklić, poštar.
Ulufedžija, pripadnik konjičke jedinice.
Ušur, desetina, porez, ujam.

Vakuf, zadužbina, zaveštenje u dobrotvorne svrhe.
Valija, upravitelj *vilajeta*, namjesnik, guverner.
Veliki vezir, prvi ministar; predsjednik ministarskog vijeća koje je djelovalo u

okviru carskog vijeća — *divana*; upravlja svim upravnim i vojnim poslovima Carevine.

Vezir, ministar, najviši naslov u državnoj hijerarhiji Osmanske Carevine.

Veznedar, službenik nadležan da upravlja, rukuje blagajnom jedne ustanove.

Vilajet, pokrajina, provincija, zemlja.

Vlasi, stočari, nomadi, nemuslimani koji prelaze Dunav pa u dobroj mjeri postaju seljaci poslije turskih osvajanja.

Vojnuk, pripadnik posebnog vojničkog staleža u evropskom dijelu Turske. Za vrijeme rata bili su ratnici a u miru čuvari gradova, tvrđava i inače strateški važnih mjesta.

Vukja, vid. *Oka*.

Zabit, oficir, rukovodilac u vojsci.

Zahira, živež, namirnice, provijant; stočna hrana.

Zarbazan, zarbezen, zarbezan, top manjeg kalibra. Zarbezen većeg kalibra nazivao se *mijane*, a onaj najvećeg kalibra *šahi zarbezen*.

Zeamet, vojni feud, leno koji je davao godišnji prihod od 20 do 99.000 akči.

Zimmija, štíćenik, *raja*, nemuslimanski podanik Turske Carevine.

INDEKS GEOGRAFSKIH NAZIVA

- Agriboz, sandžak, 18.
 Ahtopol, 102.
 Ajaz, tvrđava, 48.
 Akčekaranlik, kadiluk, 123.
 Akkerman, 23, 35, 74, 86, 89, 98, 116, 117, 133, 204.
 Ak Kilisa = Bela Crkva, 1.
 Aleksinac, 142, 157.
 Ali, tvrđava, 48.
 Antalija, 136.
 Avlonija, 76, 77, 88, 113, 197.
 Avlonija, sandžak, 18.
 Azak, 52, 55.
- Baba, 81.
 Babin Dol, selo, 208.
 Babinić, selo, 131.
 Bač, 181.
 Bač, nahija, 83.
 Balčik, 102, 107.
 Banja, Janja, 24. v. Janina, Janja.
 Banja, kadiluka, 25, v. Janina, Janja.
 Banja, tvrđava, 86. v. Janina, Janja.
 Batočina, 152.
 Beč, 46.
 Bečkerek 17, 167.
 Bečkerek nahija 17.
 Bela Crkva, Ak Kilisa, 122, 135, 139, 152, 166.
 Belasica, 151.
 Bender, tvrđava, 36, 98.
 Beograd, 63, 64, 69, 70, 72, 75, 77, 79, 81, 85, 87, 107, 110, 111, 115, 117, 122, 124, 126-128, 132-136, 138, 139, 143-145, 147-149, 150, 152-154, 156, 157, 160, 162-165, 167, 170, 178, 180, 182, 184, 204.
 Beogradska tvrđava, 71, 111.
 Berkofče, 99.
 Bihać, 18.
 Bihar, 41.
 Bihar, tvrđava, 41, 64.
 Bitolj, 86.
 Blagaj, tvrđava, 195.
 Bobovac, 84.
 Bogazhisar, 210.
 Bolvan, nahija, 24.
- Bosna, 62, 63, 70, 73, 74, 77, 82, 88, 89, 110, 113, 118, 174, 202.
 Bosna, rijeka, 41.
 Bosna, sandžak, 19, 26, 32.
 Braila, 81.
 Brčko, kasaba, 40.
 Brezovica, tvrđava, 105.
 Brod, 81.
 Brodski, kasaba, 88.
 Brvenica, selo, 13.
 Brvenik, 33.
 Budim, 25, 27, 75, 85, 86, 97, 103, 104, 116, 124, 129, 130, 131, 135, 145, 196, 197, 211.
 Budimska krajina, 71.
- Carigrad, 5, 17, 28, 35, 36, 46, 51, 59, 86, 90, 93, 97, 113, 124, 190, 201, 204, 207.
 Cernica, selo, 30.
 Cernik, nahija, 34, 59.
 Cernik, tvrđava, 36.
 Cetina, nahija, 50.
 Crna Gora, 91, 112.
 Crno more, 101.
- Čačak, 30.
 Čakir-aga, 125.
 Čanad, nahija, 17.
 Čanad, tvrđava, 99, 105, 106, 156.
 Češka, 211.
 Čirmen, 55, 89, 211.
 Čirmen, sandžak, 72.
 Črnovi, 55.
- Čuprija, 161, 184.
 Čustendil, 89, 143, 200.
- Dalmacija, 83.
 Debar, 44.
 Delvina, 197.
 Demirkapija, 101, 108, 150, 152, 165.
 Dirčeje, 160.
 Divigrad, selo, 81.
 Donja Tuzla, 208.
 Donja tvrđava (u Hercegovom), 200.
 Donji Atamir, 17.

- Drama, 78, 79, 121.
 Drava, 145-147, 148, 158.
 Dubnica, 100.
 Dubočac, 81.
 Dubrovnik, 83, 112.
 Dukadin, 36, 41, 89, 205.
 Dunav, 107, 135, 144, 163-165.
 Đakovo, 125.
 Đula, tvrđava, 99, 196.
 Egar, 59, 63.
 Egipat, 90.
 Ejnebaht, Inebaht, Lepant, 89.
 Elbasan, 89, 113.
 Erdelj, 25, 44, 46, 69, 73, 76-79, 86, 105, 147, 149, 173, 194, 197, 200, 202, 211, 213.
 Erdut, tvrđava, 86.
 Erzerum, 142.
 Eski Hisarluk, 152, v. Staro Gradište.
 Felnak, 156.
Foča, 37, 47, 83, 91, 113, 114, 118, 199, 213.
 Galipolje, 210.
 Gološ, tvrđava, 195.
 Golubac, 79, 120, 168, 169.
 Gorička, tvrđava, 32.
 Gorjan, 175.
 Gornja Tvrđava, (u Hercegovom), 200.
 Gornja Morava, 29.
Grabovac, selo, 160.
 Gradiška, 52, 120.
 Gradiška, tvrđava, 62.
 Haram, 156, 160, 161, 165.
 Haršova-Krašova, 174, v. Oršova.
 Haskoy, Haskovo, 117.
 Hatvan, tvrđava, 63.
 Hercegnovi, 18, v. Novi.
 Hercegovina, 24, 42, 77, 89, 91, 93, 94, 96, 112, 113, 118, 119, 189, 197, 200, 201, 203.
 Hezargrad, 44, 55.
 Hisarluk, 121, 122, 139.
 Hisarluk, logor, 177.
 Hotin, tvrđava, 86.
 Ibar, rijeka, 33, 135.
 Iliđa (Niška), 100, 135, 140, v. Niška Iliđa.
 Ilok, 170, 190.
 Iskenderija, 36, 89.
 Istanbul, 6, 17, 20, 25, 29, 41, 45, 47, 60, 71, 73-75, 77, 83, 88, 90, 92, 97, 102-104, 117, 131, 133, 152, 160, 179, 192-196, 201, 202, 204, 207, 208, 210.
 Ivradviče ? selo, 47.
 Jabukovica, 151.
 Janboli, 55.
 Janina, 89.
 Janja, 197, v. Janina.
 Janizza, 179.
 Janok, 130.
 Jasenovac, 48, 52, 53.
 Jedi Dejirmen, 125.
 Jedrene, 40, 117, 118, 211.
 Jenice-i Vardar, 179, v. Janizza.
 Jenidže, selo, 41.
 Jerkuk, 33, 62.
 Jerkuk, tvrđava, 48.
 Jezernik, nahija, 134.
 Kalkandelen, Tetovo, 13.
 Kaltak, tvrđava, 99.
 Kamengrad, 19, 90.
 Karinabad, 55.
 Karli-ili, sandžak, 18.
 Kili, 117.
 Kirk Kilisa, 89, 117.
 Kizilagač, 117.
 Kladovo, 175.
 Klenak, selo 136.
 Klis, 39, 73, 77, 88, 89, 94-96, 174, 175, 202.
 Klis, sandžak, 50, 60.
 Ključ, tvrđava, 17.
 Kobaš, 81.
 Kočajno, 116, 123, 148, 164, 165, 168, 175.
 Kočajno, brdo, 29.
 Kočajno, planina, 38.
 Kočajno rudnik, 29.
 Kodža-beg Kuzu, mjesto 74.
 Kodža-ili, 81, 144.
 Kodža ejalet, 145, 149, 152, 163, 164, 168, 170, 171, 181.
 Komoran, 193, 196.
 Konjic, 201.
 Kopan, sandžak, 11, 12, 104.
Köprülü, 179, v. Veles.
 Kosić, selo, 208.
 Kostajnica, tvrđava, 20, 32, 74-77.
 Kotor, 112.
 Kovin, 120.
 Kratovo, 99, 151, 205.
 Krepeš, selo, 65.
 Krsnić, ? 136.
 Krupa, 84.
 Krupa, tvrđava, 74-78.
 Kruševac = Aladžahisar, 24, 31, 52, 55, 106, 116, 117, 120, 122, 128, 130, 133, 135, 142, 146, 151, 157, 165, 168.
 Kućnica, selo, 25.
 Kumnić, konak, 176.
 Kupinik, 181.
 Kuršumlija, 154.
 Kušlat, nahija, 61.
 Lakoš, 104.

Laška, 153.

Le pant, Inebaht, sandžak, 18.
 Leš, skela, 32.
 Lim, 114, 118.
 Lipa = Lipova.
 Lipova, Lipa, sandžak, 11, 12, 17, 33,
 55, 74, 97, 98.
 Livno, 25, 96, 118.
 Lubostin=Ljubostinja, 31.

Mala Morava, 135.

Mar, tvrđava, 88.

Matokovac, 142.

Mitrovica, 125, 176.

Modava, 166.

Modriča, selo, 41.

Mohač, 26, 70, 76, 93, 104, 211.

Moldavija, 36, 55, 86, 89, 97, 98, 120,
 135, 166, 204.

Morava, 106, 117, 122, 130, 135, 156,
 160, 163, 165, 183.

Moravica, selo, 159, 160.

Moreja, 89, 197.

Morik, tvrđava, 36, 37.

Moriš, s. rijeka, 77.

Morović, kadiluk, 106.

Morović, selo, 45.

Moslavina, 169.

Moslavina, selo, 81.

Mostar, 91, 189.

Munkač, tvrđava, 86.

Mustafa-pašina Čurpija, 40.

Nadin, varoš, 18.

Nakčivan, 20.

Nebojša, kula, 111.

Neguš, selo, 112.

Nenavište, 40.

Nenavište, nahija, 49.

Neretva, 50, 81, 96, 119, 195.

Neretvanska skela, 119.

Nevesinje, 64, 91, 189.

Nikopolj, 89, 101, 108, 124, 126, 131,
 134, 150, 157, 164.

Niš, 25, 128, 135, 177.

Niška Ilidža, 151, v. Ilidža (Niška).

Novi, tvrđava, 18, 32, 91, 207, 213,

Novi, ratna tvrđava, 20.

Novi, 37, 200.

Novi Pazar, 27, 37, 110, 127, 206.

Novo Brdo, 151, 192.

Oblaj, 74, 76, 77, 95.

Ohrid, 49.

Orahovica, tvrđava, 105.

Ordu? varoš, 23.

Oršova, 55.

Oroz, 135.

Osije, 18, 23.

Osijek, tvrđava, 46, 128, 129, 144-146,
 153-155, 164, 169-173, 177, 180.

Oslobodenje, štamparija, 78.

Osmača, selo, 61.

Ostrovica, 99.

Ozi, 52, 55, 89.

Pakrac, tvrđava, 82.

Pakrac, selo, 81.

Pančevo, 107, 176.

Paračin, 25, 120, 142, 163.

Paripovo brdo, logor, 153.

Pečuj, 17, 97.

Pečuj, tvrđava, 46, 127, 129, 145, 158.

Petro Sijah (Crni Petar), nahija, u

dukadinskom sandžaku 36.

Petrovaradin, 190.

Petrović, selo, 59.

Pirot, Šehirkaj, 81, 135, 151, 152.

Plovdiv, 123, 127, 128.

Podgorica, tvrđava, 65.

Podgrađe, selo 199.

Podhum, tvrđava, 196.

Polje, kod Kotora, 112, 207.

Poljska, 98.

Popovište, selo, 24, 25.

Porta, Visoka porta passim.

Posavina, 52.

Požega, 17, 23, 24, 32, 51, 74, 77, 81,

84, 88, 93, 104, 111, 127, 134, 135,

145, 146, 154, 155, 158, 179, 198, 212.

Pravadi, 55.

Pridvorica, selo, 160.

Prijedov.

Prijepolje, 47, 80, 91, 213.

Prislonica, selo, 61.

Priština, 205.

Prizren, 89, 199.

Prokuplje-Urkup, 140.

Prozor, 124.

Radomir, 99, 100.

Rakovica, nahija, 134.

Rala, 139.

Rastovac, 142.

Ravne, 50.

Raža, nahija, 134.

Resava, 158, 163-165.

Rudnik, 61, 74, 116, 132, 138, 139, 148,
 210.

Rudo, 114, 118.

Rumelija, 129, 204, 213.

Rušćuk, 47, 48, 90, 91.

Sakmar, 86, 99, 100, 211, 212.

Sakmar, tvrđava, 71.

Samakov, 147, 150.

Sarajevo, 78, 82, 93, 96, 118.

Sava, 40, 41, 52, 53, 62, 64, 95, 110,
 135, 136.

Segedin, 107, 157, 172, 174, 178, 186.

Semandar, selo, 61.

Sent Andrea, selo, 196.

Siget, 24, 29, 31, 84, 129.

Sikirica, 151.

Sikirovci, 81.

- Silistra, 33, 52, 55, 89, 197.
 Sipoš, tvrđava, 105.
 Sisak, tvrđava, 141, 142.
 Skadar, 42, 89, 90, 191, 200, 206.
 Skadar, sandžak, 18.

 Skradin, 50, 93, 96.
 Skoplje, 40, 45, 79, 89, 99, 101, 129, 146, 190, 192, 199.
 Skugrić, selo, 61.
 Slankamen, tvrđava, 106, 107, 133.
 Smederevo, 28, 49, 69-72, 75, 78, 94, 102, 103, 115, 116, 122, 127, 133, 134, 138, 139, 143-145, 149, 153, 156, 157, 160-162, 164, 165, 167-169, 175, 176.
 Sofija, 99, 127, 128, 204, 205.
 Sokol, 80.
 Sokol, tvrđava, 54.
 Solnok, 73, 86, 173.
 Solun, 55.
 Sonta, tvrđava, 59.
 Solun, 89.
 Srebrenica, 61, 100, 151.
 Srebrenik, 60.
 Srem, 12, 93, 106; 107, 110-112, 134, 146, 154, 155, 166, 169, 171, 204, 212.
 Staro Gradište, 135. 152. v. Eski Hisarluk

 Stolni Biograd, 17, 112, 129.
 Ston, tvrđava, 64.
 Stoñ, selo, tvrđava, 64.
 Sultanija, tvrđava, 210.
 Surduk, 79, 167.
 Sutiska, klanac, selo, 61.
 Sveti Andraš, 172.
 Sv. Mikloš, tvrđava, 105.
 Svrljig, 142.
 Svrljig, nahija, 134.
 Svrljiška Banja, 142.

 Sabac, 49, 81, 100, 125, 126, 136, 138, 143, 144, 154, 155, 160, 162, 175, 177, 208.
 Sebeš, 138.
 Šehirkoy, 99, 128. v. Piroť.
 Šibenik, 39, 59.
 Šip, 79, 80.
 Šubin, nahija, 61.
 Sublan, 151.
 Sumni, 44, 55.

 Tamiš, rijeka, 17, 71.
 Tatar Pazar, 25, 128, 208.
 Temišvar, 12, 17, 19, 73, 101, 107, 108, 116, 120, 121, 155, 156, 169, 176, 193, 198, 209, 213.

 Tešanj, 59.
 Tetovo, 109.
 Tikveš, 99.
 Tirhala, 89, 197.
 Tisa, 153.
 Tokaj, tvrđava, 163.
 Trnova, 39, 47.
 Tuzla, 160.

 Una, 52, 53.
 Uzor, 38.
 Užice, 75-77, 94.

 Vac, 181.
 Valia, mjesto, 122.
 Valpovo, 136, 137, 169.
 Varadin, 146, 153-155, 164, 168-172, 174, 177, 180, 183.
 Varna, 55, 90, 102.
 Veles, 179.
 Velika, mjesto, 34, 35, 81.
 Venecija, 112.
 Vidin, 33, 55, 101, 107, 108, 115, 116, 124, 126, 133, 134, 150, 152, 164, 167, 171, 173, 175, 177, 178, 183.
 Vidor, rijeka, 135.
 Vidovo, selo, 140.
 Virovitica, tvrđava, 105.
 Visoka porta, Porta, passim.
 Višegrad, 93, 96.
 Vlaška, 33, 44, 47, 48, 55, 101, 120, 123, 126, 131, 132, 149, 190, 194.
 Voćin, tvrđava, 105.
 Vranje, 99.
 Vrbnica, 81.
 Vučitrn, 23, 116, 133, 151.

 Zabeljane, v. Zaplanje.
 Začasna, 34, 48, 74, 77, 81, 88, 198.
 Zadrma, Zadrma, 32.
 Zaplana, kasaba, 33, v. Zaplanje.
 Zaplana, rudnik, 30, v. Zaplanje.
 Zaplanje, Zabeljane, 151, 154.
 Zemun, 123, 135, 144, 153, 154, 182-184.
 Zlatica, 131.
 Zvečani, 206.
 Zvornik, 33, 40, 45, 81, 86, 89, 92, 100, 104, 115, 121, 123, 134, 144, 155, 160, 162, 177, 208.

 Zabljak, tvrđava, 65.

INDEKS LIČNIH IMENA

- Abdi, buljubaša, 151.
 Abdi, sin Kara Jahje, 35.
 Abdulah, muhzir, 117.
 Abdulah-beg, beg Delvine, 197.
 Abdulbaki, dukadžinski sandžakbeg, 32, 49.
 Abduldželim, čovjek šabačkog kadije, 175.
 Abdulkadir, 123.
 Abdulkerim Čaušoglu, 87.
 Abdulkerim, timarnik, 83.
 Abdurahman, timarnik, 83.
 Ahmed, brat janjičara Mehmeda, 81.
 Ahmed-beg, beg Avlonije, 197.
 Ahmed-beg, beg Čustendila, 200.
 Ahmed-beg, beg Dukadžina, 205.
 Ahmed-beg, beg Janine, 167.
 Ahmed-beg, beg Nikopolja, 44, 48.
 Ahmed-beg, beg Srema, 190.
 Ahmed, čauš, 142, 148, 169, 193, 204.
 Ahmed, čehaja Bihaća, 18.
 Ahmed, defterdar, 54.
 Ahmed, dizdar Nadina, 18.
 Ahmed, kadija Velike, 34, 35.
 Ahmed, nosilac hukuma, 96, 97.
 Ahmed, otac čehaje Huseina, 54.
 Ahmed-paša, rumelijski beglerbeg, 205, 209.
 Ahmed, subaša, 87.
 Ahmed, zaim, 19, 97.
 Ajdinzade, Mehmed-čelebi, 120.
 Alađoz, čaušbaša, 161.
 Aleksandar, vojvoda Moldavije, 36.
 Ali-beg, 164, 165.
 Ali-beg, beg Kodža-ili, 91, 144, 145, 147, 152, 163, 168, 181.
 Ali-beg, budimski beglerbeg, 31.
 Aličić, Ahmed, 5.
 Ali-hodža, Mehmed-pašin čovjek, 20.
 Alija, 81.
 Alija, beg Avlonije, 77.
 Alija, čauš, 70, 73, 76-78, 80, 82, 85, 126, 192-194, 196.
 Alija, čehaja, 62.
 Alija, derviš, 40.
 Alija, dizdar Srebrenice, 100.
 Alija, iz Budima, 97.
 Alija, muhzir, 143.
 Alija, pisar, 160, 208.
 Alija, timarnik, 61, 62.
 Alija, topčibaša, 210, 211.
 Alija, vojvoda, 97, 186.
 Alija, zapovjednik lađa, 164.
 Ali-paša, vezir, 11.
 Amiloglu, Tadžudin, zarobljenik, 196.
 Armudioglu, Ali, čauš, 122.
 Arslan-beg, 50, 202.
 Arslan-beg, beglerbeg Budima, 76.
 Arslan-beg, beg Smedereva, 190.
 Arslaoglu, Mehmed, čauš, 199, 200.
 Arslan-paša, 184.
 Arslan, sin Hasanov, iz Čačka, 30.
 Atai, skopski sandžakbeg, 37.
 Austrijanci, 98.
 Bajezid, čauš, 11, 12.
 Bajram-beg, 177, 189, 199.
 Bajram-beg, beg Smedereva, 71, 103, 106, 107, 133, 144, 145, 147, 148, 153, 155, 159 - 161, 163, 170 - 173.
 Bajram-beg, beg Srema, 40, 41, 45, 49, 80.
 Bajram, čauš, 125.
 Bajram, serdar, 18.
 Bajram, sprovodnik, 36.
 Bali, 60.
 Bali-beg, beg Požege, 17.
 Bali-beg, smederevski sandžakbeg, 63.
 Bali, čauš, 99, 147.
 Bali, sin Pirija, 194.
 Bali, sluga emina Mahmuda, 28.
 Bali, zadužen za izgradnju mosta, 181.
 Baltaoglu, Đurak, 38.
 Bečki kralj, 29, 75, 76, 78, 193.
 Beg Akkermana, 98.
 Beg Avlonije, 197.
 Beg Bosne, 52, 53, 59, 75, 77, 78, 82-84, 95, 113, 114, 118, 130, 140, 174, 182, 194, 196, 198, 201, 205, 212, 214.
 Beg Čirmena, 211.
 Beg Čustendila, 200, 202, 212, 213.
 Beg Delvine, 197.
 Beg Dubrovnika, 190.
 Beg Dukadžina, 205.
 Beg Elbasana, 94, 113, 191.
 Beg Janine, 197.
 Beg Hercegovine, 19, 189, 191, 194-197, 199-201, 203, 207, 212-214.
 Beg Klisa, 25, 73, 96, 97, 118, 121, 140, 141, 174, 194, 195, 198, 201, 212, 214.
 Beg Kodža-ili, 125, 145, 163, 164.
 Beg Kruševca, 24, 29, 30, 31, 52, 109, 113, 117.
 Beg Mohača, 29, 70, 72, 75, 76, 93, 205.
 Beg Moreje, 197.